

אמור

דער תוכן וענין הנ"ל פון ספה"ע איז אויך נוגע להלכה, ווי עס ברענגט זיך ענין הנ"ל בכמה פוסקים, אַלס איינער פון די טעמים וואָס מ'מאכט ניט קיין שהחיינו אויף ספירת העומר.

אעפ"כ זעט מען אַז די מצוה פון ספירת העומר איז אַ מצוה און — מיט אַ שלימות בהמצוה — בזמן הבית און אויך בזמן הזה (לויט די דיעות בזה, צי דאָס איז מדאורייתא, אָדער מדרבנן, זכר למקדש) — מ'מאכט אויף איר אַ ברכה און נאָכמער — יעדן טאָג, ביז אַז דורך ספירת העומר וואָס איז אַ מצוה על כל אחד ואחד מִישראל, וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד, ואחד, ווערט אויפגעטאַן אַז ביום החמישים לעומר איז חג השבועות.

(6) לבוש שם בטעם הב'. ובטעם הא' כתב, משום שהספירה הוא משום צורך יו"ט (שבועות) וסמכינו אומן דרגל: ועדיו בצרור המור פרשתנו עה"פ, ומוסיף, כדאמרין בסוכה ובביעור חמץ. ובעקידה פרשתנו (שער ס"ז פ"ד — הובא במט"מ סתרס"ט), שספירת הזמן מורה על הצער ההוא בהעדרו ועל התענוג המקווה בהוויתו כמו בכל ספירות ימי הטמאים והטמאות ושבעה שבועות הרי"ז כדוגמת ז' נקיים דאשה כו". ולפי שהימים האלה לשלמי הבחינה הם ימי צער לפיכך לא קבעו לברך שהחיינו בתחלת מספרם . . אמנם קבעוהו תיכף מלאת ימי הטוהר כו". וראה מטה משה שם.

(7) ראה שו"ע אדה"ו האו"ה סתפ"ט ס"ב. וש"נ. ולהעיר דאף שמסיים שם, "וכן עיקר", מ"מ מתחיל הסימן: מצות עשה מן התורה שישפור כל אחד כו. ואכ"מ. — וראה לקו"ש חה"ש תנש"א הערה 56 (סה"ש תנש"א ח"א ע' 459 הערה 79).

(8) מנחות סה, ב. וראה פרש"י שם. שו"ע אדה"ו שם בריש הסימן. וראה הגסמן בחק יעקב אר"ח שם סק"ד.

(9) ראה שו"ע אדה"ו שם ר"ס תצד (משורת

א. די מצוה פון ספירת העומר, אויף וועלכער מ'איז נצטווה געוואָרן בפרשתנו, וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם גו' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, איז ענינה (לויט כמה מפרשים ופוסקים) — אַ הכנה והכשרה צו חג השבועות, זמן מתן תורתנו. ובלשון החינוך: „נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד בלבינו כעבד ישאף צל' וימנה תמיד מתי יבא העת הנכסף אליו שיצא לחירות כי המנין מראה באדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא".

(1) כג, טר"ט.

(2) ראה מ"נ ח"ג פמ"ג. חינוך מצוה שו. מדרש (הגדה) הובא בעיטור (סוף הלכות מצה ומרור), ונתקן בשו"ת הרשב"א (ח"ג סרפ"ד). ר"ן סוף פסחים. ועוד. וראה גם לבוש אר"ח סתפ"ט סוס"א. אברבנאל פרשתנו. וכ"ה לפי המפרשים דלקמן הערה 5.

(3) שם.

(4) ערב לנוח ממלאכתו (איוב ז, ב ובמצ"ד). — ואולי גם ירמוז לבסוכות (העשויות לצל) הושבתי את בניי ביצי"מ.

(5) לפי מ"ש בהעיטור (הובא בשו"ת הרשב"א) שם ובר"ן שם בפירוש דברי המדרש הנ"ל („מכאן קבעו חכמים לספירת העומר בזמן הזה"), שהרי עכשיו אין אנו מביאין לא קרבן ולא עומר אלא שאנו מחשבין יום לשמחת התורה כמו שישאל מנו באותה שעה — מובן, שענין הנ"ל בספה"ע הוא בזמן הזה. אבל מדברי החינוך ועדיו המ"נ (ושאר ספרים שבהערה 2) משמע שזהו שרש המצוה גם בזמן הבית. וראה גם דרשות מהראנ"ה (הנותן אמרי שפר) — ויניציאה, ש"צ (ועוד) — פרשתנו דרוש ב'.

(*) בהעיטור ושו"ת הרשב"א שם הובאו חיבות אלו (ג'ומן הזה) בסיום דברי ההגדה. ובר"ן שם ליתא, אלא כתבו בפירושו. כלומר בזמן הזה שאין אנו כו".

דעם אלטן רבי'נס סידור איז דאך „ע"פ נוסח האריזל"¹³ — וואָס אין סידורי האריזל (שראיתי) איז דער סיום (ניט מיט ספירת העומר¹⁴, נאָר) מיט (די כוונות פון) שמע"צ ושמח"ת¹⁵.

בפשטות יש לבאר דעם טעם וואָס דער אַלטער רבי האָט משנה געווען בסידורו פון דעם סדר בסידור האריזל, ווייל דעם אלטן רבי'נס סידור איז, כידוע, אַ שווה לכל נפש, ניט ווי סידור האריזל, וואָס איז פאַר יחידי סגולה. און ווי ס'איז אויך ידוע, אַז מטעם זה האָט דער אַלטער רבי אין זיין סידור ניט אַריינגעשטעלט די אַלע כוונות פון אריזל (בסידורו)¹⁶.

דערפאַר איז דער סדר אין סידור אדמו"ר הזקן — תדיר קודם לשאינו תדיר — ובאינו תדיר, די מצות וואָס קומען פ"א¹⁷ בשנה וכו' שטייען זיי

ע"פ קבלת האריזל. וראה גם ע"ד סידור אדה"י בהמובא בפתח דבר לסידור עם דא"ח (קה"ת תשכ"א). תשל"א. תשמ"א.

(13) כנוסח השער דסידורי אדה"י.

(14) ועד"ז הוא בפע"ח ושער הכוונות, שאינם מסתיימים בעניני ספירת העומר (בפע"ח מסיים בשער הלולב, ובשער הכוונות בענין חנוכה ובענין פורים).

(15) ופרטי המצות „מוזוה חלה שחיטה ביקור חולים" בסידור הרי"ש מרשקוב, לכאורה הם כמו הנוספה, ולא חלק מהסידור. ועד"ז „המעשה רבי", „סדר הנהגות ישרות" שבסוף סידור קול יעקב.

(16) ראה שער הכולל שם. לקריש ח"ז ע' 1149.

(17) משא"כ מצות מילה (ופדיון הבן) וכיו"ב (שאינם תלויים בזמני השנה) (זמן קיומם בדרך כלל הוא בבוקר, ונסדרו אחרי תפילת שחרית דחול. וברכות אירוסין ונישואין באות אנב גרר ברכת המזון (והם ג"כ אינן תלויים בזמני השנה). ואכ"מ.

ב. ע"פ הנ"ל אין דעם גדר פון ספירת העומר, קען מען מבאר זיין דעם טעם וואָס דער אַלטער רבי האָט גע'שטעלט ספירת העומר צום סוף פון זיין סידור.

עס איז ידוע גודל הדיוק בסדר פון דעם אלטן רבי'ן בכל עניניו, ובפרט אינעם „סדר תפלה"¹⁸ וואָס תוכנו איז „סדר תפלות מכל השנה" — איז מובן, אַז דער סדר אין דעם איז בתכלית הדיוק¹⁹. דער דיוק אינעם סדר איז נאָך מער מודגש, ווען מ'פאַרגלייכט עס מיטן סדר אין סידור האריזל²⁰, וואָס

הריב"ש ס"צו). וראה לקריש ח"ג ע' 995 ואילך. ח"ח ע' 56 הערה 42.

(10) ראה הגהות כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע (נדפסו בסידורי הוצאת קה"ת: סידור עם דא"ח (שכ, ד), תורה אורי (רלב, סע"א)) עד היכן הדברים מגיעים, שכותב שהצ"צ „דקדק שלא יהי' שום שינוי מהסידור של רבינו הגדול ז"ל אף בדבר כזה שאינו נוגע לשום דבר בעצם הנוסחא [שלכן הגי' הצ"צ ואדמו"ר נ"ע בהסידור „רצה ומודים כ"י תמצא בשחרית", במקום שנדפס שם כל הנוסח דרצה ומודים כו'] ולפי' לא טוב עשה המריל הזה [= של סידור תורה אור] מה ששינה בענינים האלו בהסידור הו"ה בכמה מקומות כמו אשרי קודם ובלצ"ג וביש ופסוד"ז בשחרית דשבת, וכן אשרי קודם מוסף וקוה ועלינו כ"י וכדומה, דהגם שאינו נוגע בעצם הנוסח מימ אין לשנות וע"ד חייב אדם לומר בלשון רבו וגם שאפשר שיש בזה איזה כוונה כי גבהו דרכיו כ"י... בוודאי יש בזה כוונה מיוחדת.

(11) ובמיוחד ע"פ מה שאמר הצ"צ, אשר „הי' לפניו ששים סדורים מנוסחאות שונות ומכולם בירר וליכן את הנוסחא שבסידור שלו" (בית רבי ח"א פכ"ז בהערה. וראה שם פ"י).

(12) הרי"ש מרשקוב — שנדפס לפני הדפסת סידור אדה"י בשנת תקס"ג (נוסף ע"ז שהי' בכתי כמה שנים לפני). ועד"ז בסידור האריזל קול יעקב. וראה בפרטיות בהקדמת שער הכולל ע"ד הסידורים

(*) כ"ה בסידור תורה אור. וכן מוכח מהגהות הצ"צ להסידור (נדפסו בסידור תורה אור ובהוצאת קה"ת) בסידור עם דא"ח ש"ח, א). משא"כ בסידור עם דא"ח שבאות לאחר ברכת נישואין. ואכ"מ. ובהגהות כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע שהקפיד

(*) הוצאת ברקלין. תש"א (ע"י אגודת חסידי חב"ד, ושלחא"ר).

רמב"ם²⁰ זאגט: „מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר ועבדתם את ה' אלקיכם מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה". ובמקום אחר²¹ איז דער רמב"ם מתאר די מצות עשה: „לעבוד את ה' בכל יום בתפלה"²².

איינעם פון די ביאורים ע"פ נגלה אויף דעם וואס תפלה איז אן ענין פון עבודה (— עבודה שבלב), קען מען ארויסלערנען פון לשון הרמב"ם גופא²³ „חייב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקב"ה ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואח"כ נותן שבח והודי' לה' על הטובה שהשפיע לו"²⁴.

די הסברה בזה: מצות טיילן זיך בכלל אין צוויי סוגים: מצות שבמעשה — צי אין אן עש' כפשוטה בפועל ממש, ווי לבישת ציצית, הנחת תפלין, וכו', אדער בדיבור (מעשה זוטרותא²⁵), ווי קריאת המגילה, סיפור ביצ"מ וכיו"ב, וואס עיקר קיום המצוה שבזה איז פעולת הדיבור והקריאה²⁶; און מצות של חובות

דארט לויטן סדר השנה: חנוכה, פורים, סדר קרבן פסח, הגדה של פסח, (ולאח"ז) ספירת העומר.

וויבאלד אבער אז דער אלטער רבי האט געשריבן סידורו בהתאם מיט דעת הפוסקים להלכה, און צוזאמען דערמיט אויך מברר ומלבן געווען דעם נוסח ע"פ כוונות האריז"ל¹⁸ (נאך די סודות וכו'— נות האט ער נישט מעתיק געווען, כדי אז עס זאל זיין שווה לכל נפש — אויך צו די וואס זיינען נישט שייך צו בפועל מכוין זיין די סודות¹⁹), איז מובן, אז אויך דער סדר אין סידור איז נישט נאך בהתאם צו פשטות הענינים, נאך ע"פ תוכן הענין ווי ס'איז ע"פ נגלה און מיט זייער תוכן בפנימיות הענינים.

ועפ"ז יש לומר — וואס ספירת העומר קומט בסיום וחיותם פון סידור, ווייל אין דער מצוה פון ספה"ע קומט בהדגשה יתירה דער תוכן ונקודה עיקרית פון ענין התפלה — ע"פ נגלה וע"פ סוד, וכדלקמן.

ויש לומר אז אט דער ענין מיוחד פון ספירת העומר איז סיי אין דער „חפצא" פון תפלה און ספירת העומר, סיי אין דעם „גברא", כדלקמן בארוכה.

ג. די מצוה פון תפלה¹⁹ איז, ווי דער

(18) הסכמת כ"ק הרה"ק כ"י מהר"ל זצ"ל מיאנאוויטש (אחי אדה"ז) לסידור אדה"ז — נדפסה בסידור עם דא"ה — קה"ת — (שכג, ב), תו"א (בהתחלתו), ועוד.

(19) ובמק"א מדובר ע"ד ב' הביאורים (א) דעיקר התפלה — תפילת העמידה (לקי"ת בלק עא, ג), (ב)

דעיקרה ק"ש ושאר התפלה הוא ביאור הק"ש כנוודע (הקדמת אדה"ז לסידור).

(20) ריש ה"ל תפילה.

(21) בכותרת לה"ל תפלה שם.

(22) ובספה"צ שלו מ"ע ה' שצוינו לעבדו וכבר נכלל זה הציווי פעמים כו"ה אבל במנין המצות שכריש ספר היד כתב „להתפלל אליו שנאמר כו' ועבודה זו תפלה". וראה כ"מ (ומגדל עוז) ה"ל תפלה שם.

(23) ה"ל תפלה שם ה"ב.

(24) בביאור גדר התפלה לדעת הרמב"ם — ראה בארוכה במפרשי הרמב"ם שם.

(25) סנהדרין סה, א.

(26) בסיפור יצ"מ דליל פסח הרי למדו (מכילתא סי"פ בא. רמב"ם בספה"צ שלו מ"ע קנז. וראה גם ה"ל חמץ ומצה רפ"ז) מוהגדת לבנך דצ"ל הגדה וסיפור

על השינויים בס' תורה אור ומנה כמה מהם (כנ"ל הערה 10), ולא הזכיר השינויים בהסדר הנ"ל. וי"ל שבזה לא שינה בסידור תו"א מסידור אדה"ז. וסידור עס דא"ח עיקר הכוונה ה"ל להויל את הדרושים דדא"ח, וסדר הסידור טפל ולכן סיומו — בחה"ש. — וראה שער הכוול שם אות ח.

ענין פון כוונת המצוה³¹, אבער ניט א חלק פון דער מצוה גופא³².

בא תפלה אבער³³ איז די חפצא פון מעשה התפלה — „מתחנן ומתפלל“, כוונת הלב (וכלשון הרמב"ם לאח"ז „ואחר כך שואל צרכיו“³⁴ שהוא צריך להם בבקשה ובתחנון), וואס לזה דארף זיין די הקדמה „שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה“³⁵ (און דערנאך בשעת התפלה זאל בא אים זיין „בקשה

הלכות ווי אהבת ה' יראת ה' כו', וואס ענינם איז די כוונה ורגש האדם במחשבתו ולבו²⁷.

מצות התפלה איז מיוחד בזה²⁸, אז אע"פ אז תפלה מוז זיין כדיבור דוקא²⁹, איז אבער די „מעשה“ המצוה פון תפלה — „שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום“ דער תוכן פון „מתחנן“ איז עבודה ורגש בלב האדם — ניט עשי' אדער דיבור.

און אע"פ אז בכמה מצות איז דער דין אז די מצות של תורה „צריכות כוונה לצאת י"ח בעשיית אותה מצוה“, און בשעת עס פעלט די כוונה „לא יצא ידי חובתו מן התורה“³⁰ — איז עס נאך אן

(ראה מנ"ח מצוה כא. ועוד*), הרי מובן דגדר המצוה הוא (הגדה —) דיבור. אבל ק"ש „שאינה מצות עשי' אלא קבלת מ"ש ועול מצות שהוא דבר התלוי בכוונת הענין“ (ש"ע אדה"ז א"ח סי' ס"ה), הרי גם ק"ש היא בכלל תפילה (אף שבפרט נחלקת לתפלת העמידה, ק"ש, ברכות ק"ש ועוד. וראה לעיל הערה 19), ופשיטא דהוה חלק מסידור תפלה (אף שנמנו כ"י מצות במנין המצות). ולהעיר דהמצוה לקרות ק"ש פעמיים ביום למדים ממש' ודברת בס' בשכבך ובקומך (סהמ"צ להרמב"ם (ובמנין המצות) מ"ע י"ד) ולא כתפלה (העמידה) שלמדין (כנ"ל ברמב"ם) מונבדתם כ"י שמזה משמע קצת, שק"ש שייכת יותר לדבור מתפלה. ואכ"מ.

27) אלא שגם באהבת ה' יש „מעשה“ המצוה „שנחשוב ונתבונן במצותיו כו'“ — סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ג. וראה לשונו בספר הירוש' ריש פ"ב מהל' יסודה'.

28) ראה גם בית אלקים להמביט שער התפלה פ"ג.

29) ראה מג"א א"ח סי' קא סק"ב. ש"ע אדה"ז שם ס"ד. ובספרים המחלקים המצות לתלויות בראש כו'.

30) ש"ע אדה"ז סי' ס. שם. וש"נ. וראה שד"ח כללים מע' מ' כלל סא ואילך.

(31) וראה לקו"ש ח"ד ע' 1128 ואילך.

(32) וראה ש"ע אדה"ז א"ח סתע"ה סכ"ח.

(33) בתניא פליח „תפלה או שאר ברכה בלא כוונה הן כגוף בלא נשמה“, וי"ל שכוונתו לכוונות „הפרשיות“ שבתפלה שבדומה לשאר ברכות ומצות, משא"כ הכוונה כללית (המבוארת בפנים). ובמיוחד הכוונה שבלעדיה התפלה בטלה (רמב"ם הל' תפלה פ"ד ה"ו). ראה לקמן הערה 36). וראה ש"ע אדה"ז סקפ"ה ס"ב. לקמן הערה 39.

(34) לכאורה זהו עיקר גדר מצות תפלה — בקשת צרכיו, משא"כ שבחו של הקב"ה ה"ז בעיקר הקדמה לתפילה. וכפשוטו לשון הגמ' (ברכות לב, א. — שהביא הכס"מ לרמב"ם שם ה"ב) „לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל“ (וראה בית אלקים שם פ"ב ועוד. וראה עקידה שער נח). ולכאורה י"ל שזהו דיוק לשון הרמב"ם „ומגיד שבחו של הקב"ה ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנון ואח"כ נותן שבח והוד' לה' על הטובה שהשפיע לו, דשבחו של הקב"ה גדלו (בעיקר) „מגיד“, הגדה, משא"כ בקשת צרכיו ושללאח"ז, הוא עבודה ורגש שבלב. וכן משמע בחינוך מצוה תלג: גם הרמב"ם ז"ל. . . אבל מ"מ חיוב התורה הוא להתחנן לאיל בכל יום ולהודות לפניו כו' (ואינו מזכיר סידור שבחי בתחלה).

אבל בש"ע אדה"ז סי' קפה סוס"ב „סידר שבחו של מקום. . . שזהו עיקר מצות התפלה“. וכ"מ בס"ס שם. ואכ"מ.

(35) רמב"ם שם פ"ד ה"ו. וראה ש"ע אדה"ז א"ח ר"ס צח.

(*) בכס"מ שם העתיק לשון הגמ' „ואח"כ ישאל צרכיו כו'“, אבל כנראה שד"ק בלשונו „ישאל צרכיו“ במקום „יתפלל“ כדי לבאר מהו „יתפלל“ כמקור ללשון הרמב"ם „ואח"כ שואל צרכיו כו'“.

(*) וראה גבורות השם (למהר"ל מפרג) סוף פט"ב.

דאָס הייסט, אַז דער ענין פון מצות הספירה איז נישט די פעולה פון (ספירת הימים ב') דיבור (אע"פּ אַז ספירה מוז זיין בדיבור⁴⁰). נאָר די ידיעת האדם, און בלי דער ידיעת (מחשבת) וכוונת האדם איז (ער) נישט נאָר נישט יוצא ידי חובת הספירה, נאָר עס איז בכלל נישטאָ קיין חפצא פון ספירה — „אין זו ספירה כלל“⁴¹.

ד. וויבאלד אַז די מציאות פון תפלה ווערט געשאפן ע"י כוונת (עבודת) האדם, איז מובן, אַז לכל לראש, איז דער שינוי וועלכער ווערט אין דעם „גברא“ ע"י התפלה והקדמתו לזה. און אויך אין דעם איז אַ נקודה משותפת פון תפלה און ספירת העומר (נישט נאָר אין חפצא פון דער מצוה):

תפלה, וואָס עיקרה איז תפלת העמידה, איז וואָס אַ איד איז עומד⁴², שטעלט זיך כעבדא קמי' מרי'⁴³ פאַר דעם אויבערשטן, „ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה“, וואָס דע- מאַלט איז ער „מתחנן ומתפלל“ — ער ווערט אַ מציאות פון אַ מתפלל.

בשעת אַז אדם איז „מפנה את לבו מכל המחשבות כו"ו און איז מתחנן ומתפלל פאַר דעם אויבערשטן, ווערט ער מיט דעם גופא נשתנה און נתעלה ממצבו הקודם, ער שטייט אין אַ מעמד

ותחנה⁴⁴“, און בלאַ זה איז נישט נאָר אַז דער גברא איז נישט יוצא ידי חובת המצוה, נאָר עס איז נישטאָ קיין חפצא, דער דיבור איז נישט קיין תפלה⁴⁵.

ענין הנ"ל שבתפלה, אַז דוקא די ידיעה וכוונה מאַכט די חפצא פון מצות התפלה און אַז דעם הייסט עס נישט קיין חפצא פון תפלה⁴⁶, איז בגלוי אין ספה"ע: דער אַלטער רבי פסק'נט⁴⁷ „מותר לספור בכל לשון שמבין אבל אם אינו מבין הלשון שסיפר בו אפילו ספר בלשון הקודש אם אינו מבין לא יצא דכיון שאינו יודע המנין אין זו ספירה כלל“⁴⁸.

(36) בחדושי הגר"ח על הרמב"ם, דאם אין לבו פנוי ואינו רואה עצמו שעומד לפני ה' ומתפלל אין זה מעשה תפילה, כברמב"ם שם ה"ט, כל תפלה שאינה ככוונה אינה תפילה. עיי"ש. אמנם כוונת הלב (שיפנה את לבו כו' ויראה עצמו כו' עומד לפני השכינה) איז בכלל ה"ו דברים (ה) מעכבים את התפילה (רמב"ם רפ"ד שם). ולפי המבואר בפנים ג"ז אינו מספיק שיקרא מעשה תפלה, אלא צריך להיות הרגש דמתחנן (ומתפלל) בשעת התפלה. וראה שו"ע אדה"ז שם ס"ט קא „שתפלה בלא כוונה אינה כלום“ (ראה ספר חסידים סתקפ"ח, תשפה. ובמג"א שם סק"ה), והמדובר שם בכוונה „שבין מה שאומר שלכן מוטב שיתפלל בלשון שמבין. ואולי הלשון „אינה כלום“ היינו שאינו יוצא בה ידי"ה (ראה שו"ע אדה"ז שם ס"ט ס"ב), או שמה שכתב „בלא כוונת הלב שתפלה בלא כוונה אינה כלום“ היז הכוונה הכללית ולא פירוש המלות. ודווקא. ועצ"ע.

(37) יש לומר עדין גם בענין התשובה — ראה

לקריש ח"ז ע' 197 ואילך.

(38) סתפ"ט סעיף י"ד.

(39) ואף שגם בקיש וברכת המזון צריך לומר בלשון שמבין — ראה שו"ע אדה"ז ס"ט שם; סקפ"ה ס"א ורס"ב (וש"נ) — הרי גם קיש וברהמ"ז בכללות היה חלק או מעין התפילה (כנ"ל הערה 26), ונוסף לזה: א) בקיש ישנו לימוד מיוחד (סוטה לב, ב' — הובא בשו"ע אדה"ז ס"ט שם) שמע בכל לשון

שאתה שומע. משא"כ בספירה. ב) בברהמ"ז הביא אדה"ז בס' קפה ס"א, וירא שבלה"ק יוצא אדם י"ח אע"פ שאינו מבין הלשון כו' ולכן הנשים כו' יוצאין י"ח בשמיעה מהמבדק בלה"ק וכן נוהגין. משא"כ בספירה שלא הביא אדה"ז ידיעה אחרת בזה. וראה שו"ע אדה"ז סקפ"ה ס"ב. וראה שם ס"ה חילוקים בין בהמ"ז ותפלה.

(40) שו"ע אדה"ז שבהערה 8 (ועוד), עיי"ש.

(41) ראה שו"ע דבר אברהם ח"א סל"ד.

(42) ואמחזיל אין עמידה אלא תפלה (ברכות ו, ב).

(43) שבת י, א. שו"ע אדה"ז ס"ט שם.

(*) ראה גם לקריש ח"ט ע' 269. אבל ראה לקריש ח"ד ע' 223.

(**) ולהעיר מאגרות קודש אדמו"ר האמצעי ע' רסו וע' ש"א. שער היחוד ה, א. ואכ"מ.

תחנונים ותפלת האדם איז ער מקיים די מצות תפלה ובשלימותה⁴⁶.

ועד"ז איז בנוגע לספירת העומר: ספירת העומר איז א מצוה וואס איז א הכנה והכשרה צו חג השבועות, צו מתן תורה, כנ"ל סעיף א' [ובפרט ע"פ ביאור הזהר"י אז די ספירה פון די ז' שבועות איז ע"ד ספירת ז' נקיים — אז דורך דעם זיינען אידן זיך מטהר בכדי להיכנס לחופה במתן תורה בחג השבועות]:

וביחד עם זה ווערט די ספירה אן ענין ומצוה (ובברכה (והמשכה)) בפ"ע, אז די השתוקקות והכנה והכשרה גופא איז אן ענין פאר זיך, און אן ענין הכי עיקרי — ער איז דעם אידן, (כנ"ל) מטהר מזה-מתו; דאס איז מדגיש מעלת עבודת האדם מצד עצמה.

ו. עפ"ז יש לבאר דעם חילוק צווישן דעם סידור האריז"ל און דעם סידור פון אלטן רבי'ן (כאטש אז דער סידור פון אלטן רבי'ן איז מדויק ומכוון ע"פ נוסח האריז"ל), וואס דאס איז מודגש גלייך ביי די התחלות פון די סידורים:

סידור האריז"ל⁴⁷ הויבט זיך אן מיט „כללות תיקון ועליות העולמות“; דער סידור פון אלטן רבי'ן פאנגט זיך אן מיט „מודעת זאת מעלת קימת חצות לילה כו' ע"כ יתאמץ לקום בחצות באיזה לילה שיוכל ולהיות מכלל עבדי ה' כו'“ —

די הסברה בזה:

לויט ווי פנימיות הענינים ווערט ארויסגעבראכט אין סידור האריז"ל,

ומצב שונה לגמרי⁴⁸, עס ווערט א שינוי וחידוש אין דעם גברא.

און אויך דער ענין איז מודגש בספירת העומר, וואס יעדער איד זאגט בפשטות בתפלתו נאך דער ספירה פון יעדער נאכט: „אתה צויתנו כו' לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאתנו כמו שכתבת בתורתך כו' כדי שיטהירו נפשות עמך ישראל מזהמתם“.

ה. די שייכות הנ"ל איז אלץ מצד דער פעולה און עבודה פונעם אדם בתפלה ובספירת העומר. ס'איז דא נאך אן ענין מיט וועלכן תפלה טיילט זיך אויס פון רוב כל המצות — אין דער כוונה ומבוקש פון דער תפלה:

רוב כל המצות איז עיקרן די מעשה המצוה (ובשלימות — מיט דער כוונת המצוה) און דערמיט האט זיך אפגעטאן אויך דער גמר המצוה מצד האדם.

אנדערש איז מצות התפלה: פון איין זייט איז דער עצם גדר התפלה „שיהא אדם מתחנן ומתפלל“, „שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנונה“, אז דער אויבערשטער זאל ממלא זיין בקשתו⁴⁹; דאס איז ניט א צווייטע זאך לבד התפלה, נאך דאס איז דער תוכן כל מעשה התפלה. בעטן דעם אויבערשטן עס זאל זיין מילוי הבקשה;

אבער צוזאמען דערמיט איז דער קיום המצוה פון תפלה ניט פארבונדן כלל מיטן מילוי בקשתו בפועל; מיט די

(44) ראה לקו"ת חקת טו, א. ובכ"מ.

(45) וע"ד ענין התשובה שהמבוקש דתשובה הוא — כפרת העון, כמובן ממה שהביא באגרת התשובה בתחלתה לשון הבריייתא: אינו זו משם עד שמוחלין לו (ולא אמר בבריייתא בקיצור „מוחלין מיד“). וראה אגה"ת רפ"ב. וראה גם לקו"ש ח"ו שם.

(46) ראה בית אלקים שם פ"ב.

(47) ח"ג צו, סעי'א ואילך. וראה עקידה שבר הערה 6. צרור המור פרשתנו עה"פ. אוה"ח כג, טו. ובכ"מ.

(48) ר"ש מרשקוב.

פועל זיין אין וועלט (תיקון העולמות)
— איז ספירת העומר מדגיש, אז אין
דעם זעט מען די פעולת העבודה מער
ווי אין אן אנדער עבודה:

קביעת יו"ט בכלל איז תלוי אין בני
ישראל — „דקדשינהו לזמניהו“⁴⁹,
אבער מיט ב"ד דוקא, מיטן קדוש
החדש של ב"ד (א כלל)⁵⁰, און די
תפלות פון די אידן במשך הרגלים זיי-
נען א תוצאה און ברענגען א הוספה אין
קדושת היו"ט. ועד"ז בשבת, וואס איז
„מקדשי וקיימיו“⁵¹, איז דא א הוספה
דורך „לקדשו“ קידוש ותפילות בני
ישראל.

אבער בא ספירת העומר זעט מען, אז
דורך דער ספירה פון יעדן יחיד בפ"ע
(ניט דורך ב"ד) ווערט אויפגעטאן דער
חג השבועות⁵², ער איז ניט תלוי
בקביעות דראש חודש (ווארום „עצרת
פעמים חמשה פעמים ששה פעמים
שבעה“⁵³), נאר אין דעם יום החמשים
לעומר, כו"ל.

ביז אז בכמה פרטים (כנוגע, לדוגמא,
צו יו"ט שני של גליות) איז חג השבועות
הארבער ווי אנדערע יו"ט, ווייל ער
קומט ניט מצד הספק ווי אנדערע יו"ט,
נאר ער האט אין זיך א כח של ודאיי.

ח. און דאס איז מדגיש די כללות
מעלת עבודת האדם בתפלה:

דער ענין פון תפלה איז ניט נאר צו

וואס דאס איז פאר יחידי סגולה וועל-
כע זיינען מכיון די כוונות ויחודים, איז
דער ענין התפלה כולל ניט נאר עבודת
ועליית האדם, נאר אויך (ובעיקר —)
דעם מבוקש ומטרה פון תפלה — דער
תיקון ועליית העולמות, וואס דאס איז
אויך דער מקור ההמשכות וועלכע
ווערן נמשך למטה אין ענינים רוחניים
וגשמיים: רופא חולים ומברך השנים
וכו'.

און דעריבער קומט ספירת העומר,
וואס איז מדגיש עבודת האדם, ניט בסוף
הסידור (אלס חותם ותכלית), נאר
פריער — און לאח"ז קומען תפלות
וכוונות פון שלש רגלים כו' ר"ה יוהכ"פ
כו' ביז שמע"צ ושמיחת, וואס ענינם איז
די שלימות אין די המשכות ווי זיי ווערן
נמשך למטה.

אין סידור פון אלטן רבין, וועלכער
איז געשריבן דוקא באופן השווה לכל
נפש (די סודות וכוונות זיינען ניט בגלוי,
כו"ל), איז דער סדר אויסגעשטעלט
באופן אז אין דעם ענין התפלה איז
מודגש די עבודה פונעם אדם, וכו"ל
בארוכה (אז סיי די חפצא פון תפלה סיי
די עליית האדם (גברא) איז אז ענין פון
עבודת האדם).

און מהאי טעמא איז ער מקדים
ומגדיר גלייך בהתחלה די מעלה פון
קימה בחצות וואס דורכדעם איז מען
אין כלל פון עבדי ה'. און דעריבער איז
אויך דער סיום פון זיין סידור ניט מיט
די תפלות כו' וואס זיינען פארבונדן מיט
קדושת החג, נאר מיט ספירת העומר,
וואס איז כל כולה פעולה ועבודת האדם
(אין די אלע ענינים הנ"ל).

ז. קען מען מיינען, אז די עבודה פון
יעדן יחיד בישראל (און כפרט אן עבודה
וואס באשטייט בלויז אין „ציילן די
טעג“) איז ניט אויף אזויפיל בכח צו

(49) ברכות מט, א.

(50) כמו שלמדנו מאלה מועדי ה' ג' אשר
תקראו אותם (פרשתנו כג, ד) אתם אפילו שוגגים
אתם אפילו מוידים אתם אפילו מוטעין (ר"ה כה, א).

(51) ביצה יז, א.

(52) כניל הערה 9.

(53) ר"ה ו, ב. שו"ע אדה"ז הנ"ל הערה 9.

(54) ראה שירת חתים ארח סרס קמה. וראה

לקוטי חיד"ע 1030.

למטה, אין סדר השתלשלות. און די י"ח ברכות פון שמו"ע זיינען די "כלים" צו דער המשכה למטה אז עס זאל זיין דער רופא חולים און מברך השנים.

ויש לומר, אז דער ענין איז מודגש במיוחד ביי ספירת העומר, ווי יעדער יחיד זאגט אין דעם "רבנו של עולם" גלייך נאך ספירת העומר: "ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות — דוגמת כללות המשכת אוא"ס אין אלע עולמות דורך תפלה — (און אויך, בוא"ו המוסיף —) ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם" — די המשכה כללית דער שפע רב — ווערט נמשך אין פרטים, אין כלים, לשנות הנבראים כו', ע"ד ווי גערעדט פריער בענין התפלה.

און דורך דעם וואס מאיז זיך עוסק אין הלכות ספירת העומר און מ'רעט בעניני

דורך קיום מצות ספירת העומר ובשלימות האפשרית בזמן הזה שהוא זכר למקדש, כולל העסק בהלכות ספה"ע בנגלה ובפנימיות התורה

איז דאס ממהר קיום התפלה גלייך נאך ספירת העומר: "יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה"⁶⁰ (און מיועט מקיים זיין די מצוה כתיקונה)⁶¹ במהרה בימינו (ממש) אמן סלה⁶².

(משיחות כ"ד טבת ש"פ וארא ושו"פ משפטים תשמ"ב)

ממשיך זיין למטה אין וועלט דאס וואס איז שוין פאראן למעלה אין איר שורש ומקור: דער אויפטו פון תפלה איז: "יהי רצון, צו מאכן כביכול א רצון חדש", וואס איז ניטא אין שורש ומקור, און דאס קומט אראפ אין וועלט און איז משנה נבראים "מכמות שהם, שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ ויולדה ויצמחה". משא"כ בא תורה ומצות בכלל איז ניטא קיין שינוי אין קלף התפילין "ע"י הנחתן בראש כו'", כמבואר אין תניא⁵⁷.

ט. ווי די פנימיות פון ענין התפלה ווערט נתבאר דורכן אלטן רביין גופא — וועט נאך בעסער פארשטאנדיק ווערן די שייכות צווישן תפלה און ספירת העומר (ובהתאם להנ"ל):

דער אלטער רבי איז מבאר אין לקר"ת⁵⁸, אז תפלה ווערט ניט אריינגערעכנט אין דעם מנין פון תרי"ג מצות, ווייל תפלה איז די כוונה פון כל התורה והמצות, "והוא העמוד המקיים כל התרי"ג מצות דוגמת חוט השדרה". דער עיקר ענין התפלה איז אז אוא"ס ב"ה וואס איז העכער פון השתלשלות אליו ולא למדותיו⁵⁹ זאל נמשך ווערן

55) בלשון חז"ל: עושין רצונו של מקום (כהפי' שעושין וממשיכים רצון חדש (ראה לקרית פרשתנו לב, ד. שלח מג, א. בלק סח, א. ברכה צט, ג. ובכ"מ); וכמחז"ל צדיק גזור והקב"ה מקיים (ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת נט, ב. וראה מפרשי המשנה (רע"ב וכו') אבות פ"ב מ"ד. ב"מ פה, א. ועוד. — ס' הליקוטים (מהצ"צ) מע' צדיק, ושו"נ).

56) כידוע החילוק בין ברכה לתפלה (לקרית ראה יט, א. ובכ"מ). וראה לקרית חקת שם. ועוד.

57) קריא (קנה, א). וראה לקרית בלק ע, ד ואילך.

58) שם. וראה אזהרת שם ד"ה לא הביט און (ע' תתקצד ואילך. ס"ע תתקצו). ועוד.

59) ספרי הובא ונתבאר בפרדס שלי"ב פ"ב. סידור שער הק"ש ד"ה איתא בספרי (פה, ב ואילך). ועוד.

60) כי יבנה ביהמ"ק, "במקומו" (רמב"ם הל' מלכים ספ"א).

61) תוסי' מגילה ב, ב ד"ה כל הלילה. שריע אדה"ז סתפ"ס סיא.

62) עבודת סלה שאין לה הפסק (עירובין גז, א) כי זהו ביהמ"ק דכוננו ידיך — נצחי (זהר ח"ג רכא, א).

אמור ב

„מקרא קודש כל מלאכת עבודה לא תעשו“ און קרבנות החג, און דער ציווי אויף ישיבה בסוכה שטייט ערשט שפע-טער בסוף הפרשה — האָט דאָ גע-דאַרפט שטיין „חג שבעת ימים גו“ (אָ) דעם וואָרט „הסוכות“)?

אויף דעם איז דער תו"כ מסביר, „לפי שנאמר כו“: היות אָ דער פסוק „בסוכות תשבו שבעת ימים“ שטייט צום סוף פרשה נאָך דעם ווי עס שטייט פריער אין פסוק „בחמשה עשר יום לחודש השביעי גו“ תחוגו — את חג-ה' שבעת ימים⁸, וואָלט מען ניט גע-וואוסט צי דער פסוק „בסוכות תשבו שבעת ימים“ מיינט די זעלבע ז' ימים פון דעם חג „(שבעה ראשונים“, אָג-הויבנדיק פון ט"ו בחודש) וועגן וועלכע דער פסוק רעדט פריער, אָדער אָ די ז' ימים פון ישיבה בסוכה דאַרפן קומען באַזונדער, נאָך דעם „חג ה' שבעת ימים“ „(שבעה אחרונים“, אָנהויבנדיק פון דעם טאָג נאָך די ז' ימים).

דעריבער שטייט גלייך בהתחלת הפרשה „בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים“, וואָס איז מגלה אָ דער „בסוכות תשבו שבעת ימים“ איז אין דעם זמן פון ז' ימי החג, וואָס הויבט זיך אָ „בחמשה עשר יום לחודש“].

ב. פון פשטות הדרשה אין תו"כ קומט אויס לכאורה, אָ די מצוה „בסוכות תשבו שבעת ימים“ איז ניט

א. אויפן פסוקי (קרוב לסוף פרשת המועדות) „דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה“ שטייט אין תורת כהנים: „מה ת"ל² לפי שנאמר: בסוכות תשבו שבעת ימים ואני יודע אם שבעה ראשונים אם שבעה אחרונים כשהוא אומר ובחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה“ הרי שבעה ראשונים ולא שבעה אחרונים.

[און מפרשים לערנען פשט, אָ די שאלה פון תו"כ „מה ת"ל כו“ איז — פאַרוואָס שטייט אין דעם פסוק דער לשון „חג הסוכות“, וויבאלד אָ אין די פסוקים שטייט בלויז דער ציווי פון

(1) פרשתנו כג, לד.

(2) כ"ה בדפוס התורכ וכתי התורכ (ג. תשי"ז). ירושלים תשל"ב) לפנינו. ובליש כאן „שבעת ימים למה נאמר“. וראה לקמן הערה 6.

(3) פרשתנו כג, מב.

(4) כ"ה בדפוס תורכ לפנינו, ובכתי ירושלים הנ"ל. אבל בכתי ג. הנ"ל ויליש שם: בחמשה (נכתוב).

(5) קרבו אהרן לתורכ. מלבי"ם. וראה גם רבינו הלל. ובאופן אחר קצת כפי הראב"ד ור"ש משאנץ לתורכ. ובית רענן ליליש שם, כבהערה הבאה.

(6) כפי הראב"ד (ועד"ז בר"ש משאנץ) לתורכ: פ"י שהרי כבר נאמר למטה אך בחמשה עשר יום לחודש השביעי באספכם את תבואת הארץ וכו'. ולכאורה מפרש שכל הכתוב שהעתיק התורכ מיותר. ולפירושו צ"ל דהכתובים (לה"ל) „ביום הראשון מקרא קודש גו“ שבעת ימים גו“ הוליל אח"כ.

ובית רענן מפרש לגירסת היליש „שבעת ימים למה נאמר“, „שהרי כתיב אח"כ שבעת ימים תקריבו אשה לה“. וכנראה הקושיא היא רק על התיבות „שבעת ימים“ דלא הוליל שבעת ימים (ועדמ"ש לפניו (כג, ו) „בחג המצות“. וראה לקמן בפנים סעיף ה). ואכ"מ.

(7) ברבינו הלל: הא כתיב קרא אחריו בסוכות תשבו שבעת ימים. ומשמע שמפרש הקושיא דהסוכות שבעת ימים מיותר כאן.

(8) כג, לט.